

Szerkesztői iroda:

Kassa, Iótcza 64. sz. a.
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
lendők.Kéziratok vissza nem
adatok.Csa! Ármentes leveleket
küldök el.Közölni ha
nem tudjuk, kiál jön.

Megjelenik minden vasárnap.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A vidéki színészet érdekeit képviselő hetilap

A kassai színügyi választmány hivatalos közlönye.

Felelős szerkesztő: Báthory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, Iótcza 64. sz. a.
hová az előfizetési díjak
küldendők.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve

Egész évre... 6 frt — kr

Fél évre... 3 frt — kr

Negyed évre... 1 frt 50 kr

Két óra... 1 frt — kr

Egy óra... — frt 50 kr

Előfizetések bármely nap-
tól elfogadtnak.

Nyílt-tér soronként 15 kr. A

nyílttéri díjak előre fizetendők

A kongresszus előtt.

Mielőtt ezen nehéz sisyphusi munkához fog-
nánk, mely magának a magyar színészet jövő
rendezését tüzte ki, mielőtt annak részletei fejte-
getésébe bocsátkoznánk, engedjék meg elmondanom
az eddigi kongresszusokon tapasztalt helyzetlen el-
járást: hogy mindig s mindeuról beszélünk in-
kább, mintsem a tárgyhoz ragaszkodtunk volna, s
oly ismétlésekbe bocsátkoztunk, melynek karát a
kongresszusok végén láttuk és tapasztaltuk.

Időnk különben is rövid arra, hogy elég
tárgyilagosan tanácskozhassunk ily fontos és élet-
szükséget tartalmazó kérdések megállapításánál és
eldöntésénél, azért az aprólékos részletek mellő-
zését tűzzük ki s az ügyhez komolyan, tárgyila-
gosan s szeretettel szóljunk. E gyűléstől függ jö-
vőnk megalkotása. Hassunk oda, hogy e gyűlés
határozatai a jövő nemzedék áldásától kísérve,
mint a magyar színészet boldogságát tartalmazó
alkotmány legyen; hogy utódaink, kiknek könnyű
lesz a mi irányukat követve haladniok, az álta-
lunk alkotott épületet fenntarthatassák s a lobogót
büszkén lengethessék, melyen koszosos költőnk
jelszava legyen írva: „Hass, alkoss, gyarapíts!...

Hogy ezt már a jelenben elérhessük, három
ponthban, dióhéjba szorítva elmondom, nézetem
szerint, miként hiszem azt legjobban kivihetőnek:

1. A rendszertökéletesítése,
2. a nyugdíjalapnak szaporitása,
3. a színészet kerületi rendsze-
rének tökéletes elejtése által.

1. A színész-egyesület fenntartása, azon mó-
dosításokkal, melyek a tapasztalat után szükségese-
seknek mutatkoznak, u. m. a központi igazgató
tanács, mely túlterhelte eddig oly dolgokkal,
melyek magaszatos hivatásnál nemesnek öszhangban,
ezután kizárólag el legyenek különítve a vidéki szí-
nészet belügyeitől, s e helyett minden jóakaró
támogatását — tanácsait — a színészet erkölcsi
emelésére fordítsa; s a színészetnél előfordulható
differenciák igazgató és a tag vagy társulat között,
a fennálló polgári hatóságok által s tör-
vények szerint intézendők.

Szerződéskötések, megállapodások igazgató
és tag között, minthogy az igazgató egy egész
testületért felelős, úgy mint az egyesekért, követ-
kezőképp anyagi és erkölcsi tekintetben egyiránt
nem korlátozható a közp. igazgató-tanács által.

A szervezet fenntartására elkerülhetetlen
szükségesnek tartom a központi irodát, az egye-
sületre mint ilyenre és a nyugdíjra nézve.

2. A nyugdíj, minden magyar színésznek e
büszkesége, öröme, jövőjének biztos réve s az
utókor áldása, ez a legfőbb. — Többektől
hallám: mi ebből nem kapunk, nem fogjuk él-
vezhetni áldásait. Ferde, legalább is téves nézet!
...Dehogy nem kapunk! ha az előttünk jó pél-
dával haladó írói kör eljárását, igyekezetét követ-
jük, megragadva minden nemes eszközt az alap
gyarapítására, észre sem vesszük, mily hamar
fog növekedni, ha egyetértve kitartók leszünk s
a közp. igazgató tanács is minden alkalmat meg-
ragad a nemes cél előmozdítására, a töké növe-
lésére. — Ha mikor a nyugdíjt megalkottuk, meg-
alkottuk volna a központi irodát is, lett volna kö-
zölkünk, mely a befolyt összegek — a befolyandó
követelések számadásait teljesen nyilván tartva,
a mostani számadások bábeli zűrzavartól megki-
méltna. Miután tapasztaljuk, hogy egy ember
csak egy, s nem végezhet mindent, haladéktalan-
ul szükséges már ezen gyűlésen a központi iroda
megalkotása. Nézetem szerint következőleg. —
Előre bocsátva, hogy ezen hivatal személyzetének
fizetésében ne fukarkodjunk. Az iroda személyzete
állana: 1 irodaigazgató, 1 titkár, 1 pénztárnok és
1 írónkból, kik a szellemi foglalkozás tényezői

volnának s egy irodaszolgából, ki a szolgálai mu-
kákat végzi.

A fenn jelölt hivatalnokok, oly megválasztott
egyének legyenek, kik képzettségük s képességük-
kön kívül oly tiszta multtal bírnak, melyhez a
kételynek s jogos gyanunak legkisebb árnya se
férjen. S miután ezen egyének qualificatioja olyan
lesz, a magyar színészet bizalma bennök összpun-
tosuland, megválasztathatnak éltük
fogytáig s így nehéz feladatunknak, mely a
megbízók érdekének leend szentelve, egész oda-
adással, egyszerűséggel élhetnek, saját állását, füg-
getlenségét nem kellend kétes helyzet miatt más-
sok érdekeinek alárendelni. Azonban ha ezen
tisztségviselők nem felelnének meg a reájuk bizott
feladatnak, az alkotandó szabályokban gondoskodni
lehet elmozdításukról s másokkal helyettesítés-
ről, mely esetben az ujonnan választott tisztvisel-
ők hasonló kedvezmény mellett választatnának meg.

A központi iroda személyzetének működése
felett, nevezetesen a tagsági díjak, a nyugdíj-szá-
zalék, kegyadományok s általában a nyugdíj alapot
növelő összegek behajtása, beszerzése, elkönyvelése
nyugtázása a 100 frton felül bejött összegek azonnali
elhelyezése fölött örködni s pontosan végrehajtani
a közp. kormány, vagy igazgató-tanács kötelessége
leend, — valamint minden hó első és második
felében azt hírlapítvány nyilvánosságra
hozni s ez által a befizetésnek nyugtázása s a kö-
vetelések nyilván tartatnak s a cél, a kedélyek
megnyugtására eléretik.

Nézetem szerint e központi irodának foglal-
kozási keretébe felveendő: minden a színügyet ér-
deklő megbízások teljesítése u. m. a színészetnél
elfogadott s névvel bíró darabok lelkiismeretes
ajánlása, megbízás folytán azoknak beszerzése,
hogy ily lehetőleg kikerültessek a közvetítések ál-
tali zsarolás.

A mi a drágább, különösen a külföldi iro-
dalom termékeit illeti s nevezetesen az operettek-
nek, — melyek legnagyobb mértékben lapítják meg
zsebeinket s melyek mint hogy a központban
fájdalom specialis cikik lévén, a vidéken a köz-
pont irányát követve, a közönség igényeinek leg-
elkényeztetebb kedvezzei, elkerülhetlen meg-
szerzése; erre vonatkozólag egy javaslatot ajánlok
úgy az iroda, mint t. igazgató társaim
figyelmébe.

Ha p. o. hatan, mi igazgatók egyesülünk s
megbizzuk a közp. irodát, hogy az általunk ren-
delkezésre adott összegből, szerezzék meg az N.
N.-ben nagy hatást keltett X. operettet, — miután
nem csak megbízható, de határozottan hiteles
forrásból tudom, hogy bármely francia, vagy
német írótól a legjelesebb operettet is maximum
600 frtért megszerezhetjük, — eltekintve attól,
hogy míg egyesnek talán lehetetlen lenne meg-
szerezni ily áldozat árán, — nem tekintve hogy
bármely vidéki igazgató nem teheti, mert nem
adathatja 20—30-or mint p. o. némely nagyobb
intézet s így nem fizetik ki, — de már magá-
ban az, hogy míg most 2—300 trt fizetik egy
ily operetteért, akkor legfeljebb 70—80 frtba
jönne s azonkívül hány kisebb igazgató szere-
zhetné meg tőlünk 20—25 frtért a mi nekik is
most százakba kerül. Ehhez pedig az anyagi
keves áldozaton kívül, csak egy kevés ösztertartás és
nemes ambíció kell. Ez által kikerülnek azt, hogy
mások zsebet nem tömnék s magunknak és a
színészetnek gazdálkodnánk.

Továbbá kikerülnek azt is, hogy hazai s leg-
jelesebb irodalmi műveinkkel is, nem egyesek és
sokszor hivatalnok úzérkednének, hanem az ösz-
czélúnak az irodalom emelése s a színészet kap-
csolatos jogának megvédéséhez megfelelőleg, az a
közp. iroda ellenőrzése által az igazgatók zsarol-
tatástól megkímélése, elértnék. — Eunyit az
irodáról.

3. Legrögül a legszerencsétlenebb gondolatot

a kerületi rendszert hagytam. Ennek
végleges elejtését nemcsak hogy szívemből óhaj-
tom s kívánom de remélem is. Saját tapasztalataim-
ból állithatom, miszerint, nem hiszem, hogy
léteznék oly igazgató vagy színész, ki e szeren-
csétlen rendszernek szomorú hatását s káros
következményeit ne érezte volna, már azon rövid
egy évi fennállása alatt is, mely 1880. aug. hóban
beszűnttetett.

De ha még most is találatnók valaki, kinek
e szerencsétlen eszme, kedvencez volna, mint tapaszt-
alt ember kerem, fordítson hátat s térjen jó
útra. Sokat, igen sokat lehetne e rendszerről szólni
de csak kis keretre szorítkozva, a következőkben
mondom el nézetemet.

A kerületi rendszer nem más, mint a köz-
önség jogának korlátozása, mely ellentétes hely-
zetbe hozza a színészt pártolóival; — kizárja, azt,
mit a jelen felvilágosodott kor igényel, követel s
jutalmaz: a szabad versenyt; pedig épp ez az, mi
a művészet létalapja, éltető eleme, s a mi nélkül
művészet nem tökéletesülhet.

De ha netalán ez eszme felvetetnénk, bár
minő alakban is, miután ebben a színészet hanyat-
lásának s végleges megbuktatásának egyik hattha-
tós eszközt látom, teljesen, örökre s véglegesen
elvetendőnek nyilvánítom.

Meghatározott módozatok és feltételek mel-
lett adassék egy bizonyos számú igazgatónak p. o.
30 vagy 40-nek engedély, de ez engedély adás
minden esetben több évre terjedő legyen, nehogy
mint jelenben aprólékos nem bészések miatt, igen
gyakran az igazgatók zaklatásoknak, de legalább
is a jövő bizonytalanságának vannak kitéve a
concessio megadása vagy megtagadása esetében:
de így, miután évekre érzi magát biztosítva, ha-
sonlóan évekre szervez társulatot s biztosabban
áldozhat kellekerekre is, nem félve attól, hogy
veszendő lehet; ez által a színészet csak emel-
kedni fog.

Mert ki igazgatói nehéz feladatának a kor-
szelleme és igényeinek megfelelői képtelen, az
úgy is kihull s így időröl-írdőre, tér nyilván a ver-
senyzőknek; míg egy igazgató, — a közp. ur: a
közönség igényeinek megfelelő, a korral halad
s fizetésre képes, annak fennállása minden parag-
rafus nélkül is biztos, mert a hol pénz van, ott nincs
viszály — a hol pénz nincs, ott semmi alapsza-
bály nem tartja fenn a rendet s egységet.

Röviden előadtam nézetemet, a kik jónak
találják érvényre emelését, támogassák.

Geröfy Andor,
a kassai színház igazgatója.

Válasz a támadásokra. *)

Midőn e sorok napvilágot látnak, az 1881-ik
évi december 13-iki kongresszustól alig néhány
óra fog elválasztani. Megvallom őszintén, nem
akartam a rendezés eszméjéhez hozzászólni, sem
senkivel szóvitába elegyedni. Azt hívem, érdeme-
sebb, tapasztaltabb egyének vállalkoznak emissióra,
mint én. Megdöbbenve, elszomorodva látom azon-
ban, hogy néhány érdemesebb pályatársam kivé-
telével többnyire oly emberek szólnak a tárgy-
hoz, kik a szóban forgó javaslatról s egyáltalán a
színészet rendezéséről fogalommal sem bírnak; oly
emberek dobáják sárral, gyanusítják, rágalmazzák
a központi igazgató-tanács tagjait, kik ellen az
igazgató-tanács legfőlebb azzal vétett, hogy nem

*) Jelen cikket nem akartuk közölni, mivel sok
személyeskedő rész van benne. S ezt tudtunk is
sürgönyileg csütörtökön Kreesányi ural. De meggondolván
magunkat, nehogy Kreesányi ur által a kongresszuson azzal
vádoltassunk, hogy az ő nézetének nem adunk helyet, s el-
zárjuk előle a tért, ez okból ime kiadjuk cikket s szó sze-
rint, de a magunk részéről kijelentjük, hogy az erre vonat-
kozó személyeskedő válaszoknak nem engedünk
tér lapunkban. Szerkesztő.

suhogtatta fölöttük elég erélyvel a „k a p l a r p a l e z á t.”

Tudom, hogy a magyar színészetnek komolyan gondolkozó, pályatársuk- és önmaguknak jövőjét nemcsak felfogó része mitsem hederit e szájhösköre; de viszont kevénytelen vagyok bevalani, hogy vannak olyanok is, és pedig nagy számmal, kik a helyzetnek kellő megfontolása, a tényeknek higgadt egybevetése nélkül, többnyire az ily demagogok után indulnak s csak akkor veszik észre, hogy „kortesük”-ben „törököt fogtak,” midőn a dolgon többé segíteni nem lehet.

Ez utóbbiak érdekében kötelességem tartom én is felszólalni s elmondani az igazat részrehajlatlanul, meggyőződésem szerint.

Jakab Lajos urnak igaza van, midőn azt mondja, hogy Miklósy Gyula igazgató-társunk háborút üzenő cikkét eskis a helyzet sulya alatt írhatta. Hisz az lehetetlen, hogy épp ő, a ki — ha jól tudom — az első magyar színész-kongresszusnak megteremtője volt, meggyőződésből írja azt, hogy mi kongresszust „játszunk.” Lehetetlen, hogy most épp ő ítélje el teljesen sakarja eltörülmi már életbelepte előtt — saját kifejezésével élve — azt a sok „s e m m i t,” melynek létrehozásában az oroszlanrész őt illeti, csak azért, mert szerinte az czélhoz nem vezet.

Miklósy ur szerint tehát „a vizzel együtt öntsük ki a gyereket.” Ily végletekre téréssel a vidéki színészet rendezve soha sem lesz. Százados mulasztást, pár év alatt teljesen rendbehozni lehetetlen. Ezért nem helyeslem Miklósy ur indítványát, mert ő az egész rendszert, melyet évek alatt egyesült erővel nagy nehezen megteremtettünk, egy tollvonással teljesen romba akarja dönteni.

Miklósy ur a „vidéki színészet rendezését más irányban szeretné látni,” de hogy milyenben azt bölesen elhallgatja; fölültelességek, nagyhangú frázisok után pedig nem indulhatunk, inkább módosítjuk a jelen „roszat” s a mellett fogunk maradni.

Azon indítványát, hogy alapszabályunk egy kölcsön-, segély- és nyugdíj-intézetet, kivihetetlennek és czélszerűtlennek tartom; mert eltekintve attól, hogy ez intézmény a vidéki színészetnél anélkül is oly nagy mértékben lábra kapott könnyű-mű adósságinálási hajlamot — még inkább növelné, rövid idő alatt a vidéki színészetnek nagyobb része ez intézet adósságain rovataba jutna — ha ugyan lenne a pénztárból mit kiszíndni! — s így ez intézmény ijesztő szörnyként állna a vidéki színészet háta mögött. Mert nincs a világon könnyebb, mint adósságot csinálni, de nincs is keserveesebb, mint azt fizetni.

Az önszegélyezés eszméje még évek óta összerakott keserves filléreinket is, melyeket jövőnk, agg napjaink biztosítására felküldtünk, Csáky szalmájává tenné, a mi ellen pedig mindnyájan tiltakozunk. Kérdem: mi biztosítaná az egylet pénztárát arról, hogy a kölcsönvevő az általa fölvetett összeget pontosan visszafizeti? A tag hypothekája? hisz erre akármely zálogkölcsön-intézetből vagy takarékpénztárból olesó kamatra bármely órában kap penzt. Az igazgató ruha- és könyvtára, melyet alapszabályaink egyik pontja szerint a tagok egy hónapi nem fizethetés esetén elvehetnek az igazgatótól? Jótállás egymásért? váltó? becsületeszó? Vallják meg őszintén az önszegélyezési egylet vezető férfiai, hogy e biztosítékok előttük is vajmi kevés értékkel bírnának.

Ne boldogassuk mi azt a nyugdíj-intézetet. Ennek üdvös hatását egy-két évtized múlva önk fogják leginkább belátni. Ha alapszabályaink életbe lépnek, az éhletetlen színigazgatók s a színészet köpenye alatt élőködő egyének közülünk elpusztulnak, szóval ha rendezkedünk, mindenkinek meg lesz — mint nagyobb részt már most is megvan — fixum gageja, melyből tisztességesen megélhet, minden önszegélyezési egylet nélkül.

Bényei ur indítványa legtetszetősebb. Neki nem kelleneke paragrafusok, nem kell rend és törvény. Minek is? Kár volna szegény igazgatókat és színészeket ily fölőleges dolgokkal terhelni. Ő csak azt kívánja, hogy a központi igazgató tanács eszközöljön ki számunkra kétszáz ezer forint subventiót, ossza szét köztünk, azután pedig hagyjon magunkra, de ne lábaltankodjék, elköltjék mi azt a pénzt nála nélkül is. Valóságos social-democrat us elv kiesiben. No ez már nem volna rossz, különösen ha olyan könnyen kieszközölhetnők, mint a mily, könnyen leírjuk. Ezen indítványához magam is szívesen hozzájárulnék, úgy azonban, hogy askor is paragrafusok alatt működő testület lennénk, mert törvény és rend nélkül semmiféle intézmény fönn nem állhat. De miután annak kivételét — legalább egyelőre — még lehetetlennek tartom, elfogadom a bizonyos „morzsalékok” a bizonytalan semmiért.

Bényei ur azon indítványát, hogy tudniillik

Pozsony Sopron és Temesvár városok a magyar színészet részére téli állomáshelyeknek megszereztesse nek, nemkülönbén hogy az igazgatók engedélyekből, tölthessenek a jótékony czélokra minden városban fizetendő összegek, pártolom s részéről is szívesen hozzájárulok ahhoz: utasítsa a congresszus a központi igazgató-tanácsot, tegye meg ez irányban a belügyminiszternél a kellő lépéseket.

Farkas Gusztáv kedélyes operette-énekes ur „egyik válaszsza a hahota.” valószínűleg ily „hahotás” állapotában írhatta össze — kedvenz kifejezésével élve — „absurdum”-jait, melyektől ezikke csak úgy hemzseg. Kár volna szőről-szóra czáfolatába bocsátkozni s vesztegetni reá a nyomdafestéket. Csak néhány „passusára” szorítkozom.

Jövöre ajánlom Farkas urnak, hogy mielőtt valamihez hozzászól, előbb jöjjön tisztába azzal, hogy tulajdonkép miről van szó s ne tegye magát tudatlansága által a leglaikusabb ember előtt is nevetségessé.

Az ön által a javaslatból kiszilabizált „absurdumnak s nevéteségnek talált „passus”-nak egészen más az értelme, mint a mint azt ön magyarázza. Ott ugyanis az áll, hogy azon nyugdíjazott vagy segélyben részesülő tag, ki akár a színészegyesület, akár a nyugdíjintézet működése, kormánya vagy tagjai ellen rágalmazólag, beestelenítőleg alaptanul fellép, a magyar színészegyesület szabályai, esetleg a színházi törvények szerint büntetessék. Ez nem épen olyan nevéteség, a milyennek ön azt találja, mert ha az egyesületnek joga van egy nem nyugdíjazott tagját a társán elkövetett sértésért megbüntetni, miért ne tehetné azt hasonló esetben az egylet segélyét élvező tagjával szemben?

Legyen szives tisztelt Farkas ur elősorolni, hogy a központi igazgató-tanács által előterjesztett javaslat szerint kik lennének azok a sok „drágán fizetett hivatalnokok?” Mert hisz az igazgatói álláson kívül a többit ön is mind eltagadja, csak ez utóbbit, mely a legerheesebb, legtöbb felelősséget és szakavatottságot igényli, kívánja ön tiszteltbelinek, i n g y e n e s u e k. Vagy az irodaszolgá állását érte ön a drágán fizetett hivatalnokai kar alatt? vagy az irodaszolgá állását is a tiszteltbeli igazgatóval ohajtana ön betölteni? Hogy az irodai igazgató egész életén át ingyen szolgáljon bennünket, az ön indítványa szerint én is szívesen aláírom, csak fogjon ön hozzá embert.

Azt kell hinnem, hogy ön egyesületi alapszabályokat soha nem olvasott. Mert ha ezt tette volna, vagy csak valamely fővárosi zuglappal foglalkozott volna, tudnia kellene, hogy egyesületi hivatalnokokat nem é v e k r e, hanem életfolytig szokás választani. Mert olyan bolond senki sem lesz ám, hogy egy-két évert elhagyja állását hivatalát vagy pályáját, melyen egész életén keresztül kenyérét kereste. Igen is, az a joga megmarad minden egyesület legmagasabb rangú hivatalnokainak vagy a testület összesének, hogy ha az az igazgató vagy hivatalnok nem felel meg hivatalának lelkiismeretesen vagy a törvénybe ütköző bünt követ el, fölmentés állásától. Csak így lehet attól a hivatalnoktól elvárni, hogy kötelességét buzgón, lelkiismeretesen, becsületesen teljesítse.

Ilyenek Farkas urnak többi érvei is, kivéve a melyek még nagyobb „a b s u r d u m o k.” Ezért a cikkért nem fog a magyar színésztől „b e n e f i c i u m o t” kapni.

A pécsi szintársulat tagjainak nevében kibocsátott felhívás a kiküldött öttagú bizottság komolyabb gondolkodásáról tanuskodik. Ők egyesülésünk és nyugdíjintézetünk szükséges voltát belátva, azt fentartandónak hirdetik. Azonban nagyhamar tévedésbe esnek. A központi igazgató-tanácsot törvényhozó és bíraskodó hatalomnak tartják s e miatt eltörleendőnek vélik.

Mint t ö r v é n y h o z ó közeget, a központi igazgató tanácsot nem ismerem. Nem emlékszem, hogy valaha az igazgató tanács törvényt a k o t o t t volna. Javaslatokt készíteni, indítványokat tenni, azokat elfogadás végett a közgyűlés elé terjeszteni, a közgyűlés határozatának érvényt szerezni, ezek a központi igazgató-tanács teendői s e jogkörét tudtommal legalább soha túl nem lépte. Az ötös bizottság azon kifejezésére, hogy „státus a státusban nem lehet” meg kell jegyezni, hogy itt nem az államfenség jogaiba vágó törvények végrehajtásáról vagy foganatosításáról, hanem az egylet alapszabályainak megtartásáról van szó. Tudniok kellene önöknek, hogy minden egylet, mely a miniszter által szentesített alapszabályokkal bir, saját tagjait annak szigorú megtartására szoríthatja.

Nem pártolom azon indítványukat sem, hogy a központi iroda egyszersmind jogdíjakkal, darabokkal, kereskedjék szerződéseket stb. eszközöljön. Tegyük fel, hogy a központi iroda igazgatója

valamely darab vásárlásába b e l e b u k i k, ki fizeti a defezitet? Az üzleti dolgokat csak engedjük át másoknak.

Magam is beismerem, hogy az előterjesztett alapszabályjavaslatok sok kivételt vagy javítást valót tartalmaznak. De viszont be kell ismernünk azt, hogy sok életrevaló eszme van bennük, melyek a vidéki magyar színészetnek erkölcsi és anyagi boldogulását czélozzák. Azért ne hirtelenkedjék el a dolgot, hanem járuljunk azoknak megvitásához higgadt és nyugodt elmével, mentten minden rokon- vagy ellenszenviöl.

Végül kinyilatkoztatom, hogy a már egyizben megbukott kerületi rendszert nem pártolom, sem annak megszavazásához, hogy ha az igazgató tizenöt nap alatt az általa kivett várost el nem foglalja, attól elesik, nem járulok. A szini törvényeken nagyon sokat kell javítani, változtatni, kihagyni, mert abban egy olyan szakasz is létezik, mely meghatározza, hogy az igazgató mikortól meddig tarthat próbát. Az ilyen szakaszok örökös viszályt, kellemetlenséget vonnának maguk után, melyeknek az igazgatók vallanák anyagi és erkölcsi kárát.

Uraim! A vidéki magyar színészet majdnem egy évszázadig bolyongott e hazában árván, irányt adó emberek által meg nem látva, idegenek által lenézelve, üldözve, saját hajlékából kiszorítva, szabályokat, törvényeket nem ismerve, csupán csak azok tartották azt fenn, kiknek fejfájukról maholnap már lekopik a név vagy a rájuk domborodó sírhalom nemes szívükre szakad. Vannak még közülök néhányan köztünk, kik hatvan-nyolcvan évét s szép multat hagytak maguk után. Kövessük az ő példájukat, egyengessük az utat, melyre ők léptek s fejezzük be egyesült erővel a munkát, melyet ők megkezdték.

K r e c s á n y i I g n á c z,
szinigazgató.

A pohár csordultig telt.

— Befejező közlemény. —

Pár nap választ el már csak a szini-kongresszus megnyitásától. Deczember 13-án veszi kezdetét a harc, mely hogy heves lesz, az előre látható, mert a kedélyek ingerültek, a vidéki színészet többsége el van keseredve, a k. ig. tanács igazságtalan eljárása miatt. Hogy a pohár csordultig megtelt, ezt bizonyítják a lapunk hasábjain egy hó óta megjelent cikkek és az egyes szintársulatok által szétküldött röpiratok. Mi, felszólalásait jogosnak találjuk, mert a k. ig. tanács letért a helyes útról, melyet a kongresszus számára kijelölt. Önhatalmulag cselekedtek minden ügyben, nem úgy, mint a vidéki színészet ohajtá. Lapunk hasábjain igen sok javaslat jelent meg, tekintélyes igazgatók és színészeketől, a rendezésre vonatkozólag, mely cikkeket nem vették tudomásul, mert mint a hivatalos organum mondja, azon cikkek h i v a t a l o s n e m a d a t t a k b e a k. ig. tanácshoz. Ez aztán az alapos érvelés! Tehát a vidéki színészet többségének nézeteit, nem tartotta érdemesnek a k. ig. tanács tárgyalás alá venni, és azok nyomán szerkeszteni az alapszabályjavaslatot, mert nem i r á s b a n a d a t t a k b e, vagy ami legfőbb ok, nem a hivatalos organumban jelentek meg, hanem szerény lapunkban. Ebből is kitűnik, hogy mily sokat hallgattak a vidéki színészet tagjaira, kiknek érdekeit képviselni, a megajándékozott bizalomnál fogva, kötelességük lett volna. Intézkedtek „rölkünk nélkülünk” saját meggyőződésük szerint, a mint ók jónak látták, azért alkottak oly alapszabályjavaslatot, mely a színészet körében méltó fölháborodást idézett elő.

Bényei ur, lapunk mult számában elmondá észrevételeit általánosságban a javaslatokra. Ha ez irányban indultak volna ki a javaslatok szerkesztésénél, ma másképen állna a helyzet. Pedig Bényei ur ez év elején részletesen mondá el lapunkban, a mult számban megjelent javaslatait, de mert nem nyujtá be i r á s b a n, tehát nem is vették az intéző körök tudomásul.

Jellemző, de egyszersmind szomorú dolog, hogy akadt egy pár egyén, a kik éveken át folyvást helytelenítették a k. ig. tanács eljárását, s most egyszere a kongresszus előtt k ö p ö n y e g e t f o r d i t o t t a k s m á s k é p g o n d o l k o z n a k. Csakugyan igaz az, hogy a Bpsten való időzés, megváltoztatja n é m e l y e k g o n d o l k o z á s m ó d j á t.

Nagyon viszás dolog az is, hogy a magyar színészegyesületbe, sem a budapesti népszínház, sem a kolozsvári színház nincs fölveve. Pedig ugy a népszínháznál, mint a kolozsvári színháznál sem biztos az örökös kenyér, csak egyideig tartó. Tehát csupán kizárólag a vidéki színészet fizeti a tagsági- és nyugdíj-illetéket, a melynek telényire sincs biztosítva existenciája, mint az említett két intézetnek, melynek tagjai, idővel újra csak a vi-

dekre jönnek. Ez nem igazság, ezen okvetlenül változtatni kell az összeülő kongresszuson.

És most térjünk át: a színi-kerületekre.

A vidéki színészet tengeri kigyója ismét kísért. Mint az előtűnik fekvő s a közgyűlés elé terjesztendő javaslatokból látjuk, azt óhajtának, hogy határozatilag mondja ki a közgyűlés, hogy a kerületi rendszer eszméjéhez visszatér és azt elvben már most elfogadja. Tehát ma ismét ott vagyunk, a hol 1878 ban. Azon intézményt, melyet a többség tavaly eltört, mivel a gyakorlat bebizonyította, hogy ez a rendszer teljesen és következményeiben káros, most újra életbe akarják nemelyek léptetni. A többség kimondá fölötté intéletét, hagyjuk azt nyugodni. Bármint akarják a kivételi módozatokat megállapítani, a közönség nem fogadja azokat el. Példa erre Békésgyula város hatósága, mely 1879-ben az aradi színtársulatot, ez pedig már nem trüpp volt — és mégsem eresztette be, azt mondván, ők nem ismernek semmiféle kerületet. Ez ellenszegülés miatt, kénytelenek voltak a tagok, két hóna apig kereset nélkül tengődni. Gyöngyösön szintén így tettek: erre vonatkozólag idézzük a gyöngyösi lapból a következő sorokat:

Megfordított viszonyoknak világát éljük. Míg azelőtt a színészt hívatott és nem is hívatott képviselői a közönség jóakarátának rendelték alá fenntartási lehetőségeket, ma ezen közönség van alátelve a színészet szabaddalmasai akaratának. Azelőtt a színészek — levonva azent művészet iránti adózó részt — a mi kedvünkért léteztek, ma megfordítva a dolog, mi léteznünk a színészek kedvéért.

E monopólizált kerületekre való felosztás, a szabad versengés eszméjét hirdető korszakunkban ép oly jótalannak mint komikus. Mert végre is tisztelő és elismerés a művészet magasabb hivatású iránt, de ma bizony csak kivételtül mar a műterlelem azon primitívességéből, mely kötelességünk tenné, mindent, a mi művészetünk nevezé magát, nem annyira saját művelzeti igényeinek kielégítése végett, hanem kizárólagosan a műpártoló elv iránti tekintetből, föltétlenül és válogatás nélkül elfogadni és támogatni. Ha ezen feltegnak volt is valaha értelme és jogosultsága, a mai kulturális viszonyokkal szemben már elvesztette indokolható jelentőségét. A mai közönség már a művészetet nemcsak pártolni, de élvezni is akarja és tudja. — Nagyon is világos hozzászólási joga van tehát mindazon intézkedéshez, mely műzülésének kielégítéséért, elismerésére van utalva.

Mi a színészet és az azt pártoló nagy közönség között természetesen fennálló viszonyt oly kétdoldalú szerződésnek tekintjük, melynél mindegyik fél jogosan állapíthatja meg a maga feltételeit. Nem engedjük meg annak jogosultságot, hogy egyik fél a másik fölött kiváltságos rendelkezési joggal, vagy pláne, mint a színészetnél látjuk, monopóliummal bírjon. Mert csakis ily egyoldalú szerződésnek tekinthetjük a színkerületek életbe léptetését, hol a közönség megkérdeztetése nélkül, ennek izlésére és hajlamára utalványoztattak ki a szabaddalmak.

És ennek az önkényes monopólizálásnak mi a következménye? Az, hogy sem a színészet, melynek érdekében láttak jonak létesíteni, sem a közönség igényei nincsenek kielégítve. Legfeljebb egyméhány színigazgató nyers általa, kinek a szerencsés véletlen valamely zsíros kerületet juttatott kiaknázandó birtokába. A legtöbb esetben azonban mindkét fél között csak elégedetlenség teremtett. És nagyon természetesen. A vidéken a színészetre nézve bizonyos évadok léteznek, melyekben leginkább prosperál, melyekben a közönség annak még kevésbé műtertelmes része is leginkább hajlandó műlévezetre. Csakhogy azon évadok majdnem mindenütt hasonló időben állnak be. Mar most a színigazgató ezen évad tartalma alatt egyszerre nem lehet kerületének összes helységében és mig ily módon kerületének egyik helysége ki van elégtve, a többi elhanyagolva marad. — Ha pedig kellő időn kívül ezen többieket fölkeresi és ezek nem igen hajlandók kellő időn kívül műlévezetre, megint a színigazgató van a sor elégedetlenségére, panasza.

A fentebbi sorokból láthatni, miként gondolkoznak a közönség körében a kerületi rendszeréről. És most lássunk egy pár véleményét a színészet köréből.

Kreicsányi Ignéz színigazgató ur, a kerületek káros voltát 1879-ik évben, a következő főbb pontokban indokolta:

„Színigazgatókat, színtársulatokat vagy színgyűléteket, városokba vagy kerületekbe, viszont városokat vagy kerületeket színigazgatókra oetroválni teljes lehetetlen. A közönség ez intézkedés ellen egyhangulag zugolódik, mely ha meg nem semmisítették: több igazgatót tönkre juttat.

A kerületekre osztás elvének az elsőrendű városok színiügyi bizottságai és színiügygyámolító egyletei is határozott ellenségei. A kassai színiügyi bizottság megtudván a Kassához csatolt városok neveit, belátta, hogy azokban nem hogy a teljes kassai téli színtársulat, de annak fele sem képes megélni. Eperjes kivételével a többi nyári városok olyanok, melyekben „halni lehet, de élni nem!” Ebből tehát kitűnik, hogy a kassai kerületben megélni nem lehet s az anyavárosra, szellemi és anyagi tekintetben egyaránt káros. Bármely igazgató kapja meg jövőre e kerületet, annak okvetlenül buknia kell. A kerületi rendszer, a vidéki színigazgatókban előli a törekvést, az előrehaladást. Ezt el kell törölni.“

Jakab Lajos színigazgató ur, a kerületi intézmény végleges eljötté se mellett érvelt. Véleményének indokolását, a következőkben adjuk.

A közönség keveset törődik ez intézménnyel, s csak azon társulat iránt viseltek pártolási hajlammal, a kit kedvel, s távolról sem tarthatja elének, ha a kerületi anyavárosi hatóság, engedélyével megtszítel valakit, hogy azért az illetőt szívesen fogadja s fennállásához, megfelelő pártolást nyújtson.

Van több olyan város, melyek egyik vagy másik kerülethez csatolva, csak a teli, a rendes színházi időnyen túl részeseülhet kerületi színtársulatának látogatásában, vagy pedig olyan időben, midőn a színészet feuntartása legkevésbé sines összhangban az ottani helyi viszonyokkal. — természetesen, hogy ennek aztan bukás a következménye. Hogy csak egy néhány várost említsék: ott van B.-Csaba, az sem azért épített állandó színházat, hogy ne játszanak benne, vagy pedig csak olyankor kapjon színészet, midőn színházának időnye lejárt, vagy még el nem kezdődött. Ott van Eperjes, mely szintén nem azért építettett színházat; ott van H.-M.-Vásárhely, ezek a föl folytan mindig tisztossges fenntartási helyül szolgáltak egy-egy jóvaló színtársulatnak, mig most csak oly időben lehet színésze, mikor legkevésbé pártolhatja azt.

Korlátozzuk az igazgatók számát, de kik azokká lenni méltóknak tartatunk, azoknak ne szabjunk háttárt, hogy éhen halállal küzdve, saját kerületükben kénytelenek legyenek a legnagyobb nyomorral szembeszállni. Ennek azon következménye is lehet: hogy egy igazgató kerületében nem élhetvén 40 emberrel, lepasszítja 10-re, hiszen kerületi birodalmában ugy sem félhet a versenytől. Társulatot tartott, hogy a szabályoknak megfelelően, de azért 30 ember mégis kenyér nélkül marad. A kerületi rendszer tehát egy megdondolatlan ész szüleménye s nem életképes intézmény.

A pécsi színtársulat tagjai 1879-ben következőkép indokolták a kerületekre osztás káros voltát: „A kerületekre osztás homlokegyenest összeütközik a szabad ipar törvényeivel és egyáltalában össze nem férhető a művészet törvényeivel, melynek achilles sarka ez: a művészetet korlátok közé szorítani, helyhez kötni nem szabad, nem lehet, mert a korlátozott és a magát ki nem fejthető erő önmagát emészti meg. Káros a művészetre nézve, mert a törekvést, a nemes verseuvt, — mely a valódi művészet élető eleme, — sok tekintetben kiölyi egy az igazgatókban, mint a tagokban. Törültsessék el tehát a kerületi felosztás végkép, örökre.“

Ez idézetek, — melyeket a „Színészeti Közlöny“ 1879-ik évfolyamának december 7-ikén kiadott számából vettünk ki, — meggyőzhetik a „kerületeseket“, hogy azon intézmény káros a színészetre, azért tehát ne is léptessék azt többé életbe.

Végül egy pár szót a hivatalos lapról. Nem pro domo, a magunk érdekében akarunk beszélni, csupán némi felvilágosítással szolgálni. Az erre vonatkozó javaslat azt mondja, hogy a k. ig. tanács hivatalos közleményén kívül, közölne a hivatalos lap, a hazai színészetre vonatkozó cikkek, levelezések és hírek mellett, komoly tanulmányokat is, ez utóbbi emelne a lap értékét. Mikor lapunk 1879-ben megindult, egy önzelen, gazdag tapasztalattal bíró igazgató, ki maig is egyik igazi jóakarónk, azt a tanácsot adta, hogy csak ritkán közöljünk komoly tanulmányokat mert ezt a vidéki színészet alig egy nyolczada olvassa el. Követjük a jó tanácsot, mert tudtuk, hogy mikor Beresényi ur volt a „Színpad“ szerkesztője, ő minden számban közölt tanulmányt s már az első két hónap uán, megfogyott előfizetőinek száma s öt hó múlva a pártolás hiány miatt lemondott a lap szerkesztéséről. Mi is közöltünk lapunk fenállása óta több tanulmány-cikkeket, de nem gyors egymásutánban, figyelmünk tehát a változatos tartalom mellett erre is kiterjedt. De csupán a komoly tanulmány-cikkek közlése miatt egy új lapot megindítani nem érdemes. Az ilyeneknek nemesak a színészetnél, hanem a közönség körében is, nagyon csekély számu olvasója van. A meleg pártolás és a hozzánk intézett elismerő levelek bizonyítják, hogy lapunk osztatlan tetszésben részesül, ugy a színészet, mint a közönség széles körében. „A Színészeti Közlöny“-t az ország minden részében olvassák. Ebből látható, hogy gazdag változatos tartalma, az igényeket kielégíti, tehát nincs szükség egy másik külön álló lapra. Lapunk a vidéki színészet tükre, ebben feltalálható mindaz, a mi a színészetnél hetenként történik, s a mire a színészetnek szüksége van.

A javaslat szerint kötelezve volna minden színész járati a hivatalos lapot. Erre nem lehet kényszeríteni senkit. Az járat lapot, a kinek tetszik, vagy a kinek saját érdeke ugy kívánja. Továbbá egy lapszámot 600 példányban, akad vállalkozó nyomdász, ki nem 27 frttért állít ki, mint a javaslatban előirányozva van, hanem 20 frttért és így az egy évben megjelenendő 52 számnál 364 frt van megtakarítva. Különbön a lap ugy sem fizetné ki magát, a deficit a hátralékok miatt folyton szaporodnék, miután mint már említik lapjártásra nem lehet senkit kötelezni, jó, ha saját önszántából előfizet valaki.

Itt az idő, hogy a vidéki színészet tagjai saját sorsuk és jövőjük felett határozzanak. Fontolják meg jól mit cselekesznek, mire szavaznak.

Nem saját érdekeiket, hanem az ő s s z e s színészetét tekintsék, mert megtörténuhetik, hogy a mit most, mint színészek vagy színigazgatók elfogadnak, később majd ha az igazgatók lesznek ismét színészek s ezek viszont igazgatók, meg fogják banni tettüket s keservesen emlékeznek majd vissza, az 1881-iki kongresszusra.

Vélemény-nyilvánítás.

Tisztelt Pályatársak!

A központi igazgató-tanács folyó évi december havában összeülő közgyűlés elé a magyar színész-egyesület és nyugdíj-intézetének alapszabályait és más, a vidéki magyar színészetet érdeklő javaslatokat szándékozik előterjeszteni. Ezen javaslatok, vélemény-adás végett, minden színtársulatnak megküldettek.

A pécsi színtársulat két gyűlésében tüzetesen tárgyalta ezen javaslatokat, s véleménye a következőkben összpontosul:

A sok életre való javaslat közt, sok helytelen és fölösleges van összehalmozva.

Az egyes-úlsó eszme jó, a nyugdíj szükséges; mind a kettő el volt már fogadva s véleményünk szerint mind a kettő fenntartandó, természetesen a fölösleges ők kihagyása s a szükségesek hozzáadásával. Ez a közgyűlés feladata leendő.

Központi igazgató-tanácsra, mint törvényhozó és bírskodó hatalomra nincs szükségünk. Status a statusban nem lehet. Minden ügyben, a szellemi kérdés az anyagival rokonságban áll, anyagi dolgok felett pedig csak szentesített törvények itélnek. Ilyenmú bíróság a földön sehol sinesen. Peres kérdésekben ott vannak a polgári törvények. *Nekünk kezelő közeg kell, mely a mi érdekeinket a mi kívánságunk szerint előmozdítsa s működésünket megkönnyebbitse;* s erre nézve legeztszerűbbnek tartjuk, egy *központi iroda felállítását*, de nem ugy, a mint azt az igazgató-tanács javasolja, mert az csak költségeinket szaporítaná, de nem segítne rajtunk. Nekünk olyan központi iroda kell, mely nemesak a pénzünket kezelje, hanem a *színi-ügynökségeket is fölöslegessé tegye*: mert meggyőződésünk szerint, a *vidéki színészetnek legnagyobb hátrányára a színi-ügynökségek létezése és működése szolgált.* Azért kell, hogy a központban olyan *közegünk is legyen, mely a szerződéseket eszközölje, — hivatalos lapot szerkesztessen, — a színművek jogdíját általánosan megvásárolja*, ugy hogy az igazgatók azokat mérsékelt áron kaphassak, — szóval: *hogy ez a központi iroda a mi rendeleteinket teljesítse, s ne ő szabjon nekünk törvényeket.* Nekünk nem rendelkező hatalom kell, hanem szükségleteinkről gondoskodó, s rendeleteinket *végrehajtó közeg.*

A *központi iroda személyzetét a közgyűlés választja*, s szabja meg működése körét és fizetését; s az minden tetteiről a közgyűlésnek felel. *Ezen központi iroda a jelenleg vagy jövőben létező ügynökségek iródaival és személyzetével semmimű közösségben és összeköttetésben nem állhat, még csak ugyanazon házban sem szállásolhat.* A költségek fedezésére nézve a közgyűlésen fogjuk előadni javaslatunkat.

Az előadottakban röviden körvonalozzuk nézeteinket, fontolják meg azt pályatársaink, s ha helyeslik, sorakozzanak hozzánk, hogy azokat érvényre emelhessek.

Pécs, 1881. december hó 1-én.

A pécsi színtársulat összes tagjai nevében: *Benedek József, Munkácsi Gyula, Bokor József, Havassy Ferencz, Dombay Mihály*, mint közgyűlésileg megválasztott bizottsági tagok.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma, vasárnap helyett pénteken** f. hó 9-én jelent meg, azon okból, hogy a színész-kongresszusra menő színigazgatók és képviselők, még rendes működési helyeiken megkaphassák e számot.

— **Érdekes régi színlap.** M a n d e l Gyula ur Debreczenből, a következő színlapot küldte be: *Debreczen. A' Felsőbbek Engedelmevel Ma Hétfőn, September 27-dik napján, 1830. A' Felső Magyar Országí Pártfogolt, Kassai Dall-és Színjátszó Társaság által előadatik: A' FEJÉR ASZSZONY. (Die Weisze Frau.) Új Dall Játék 3 Felvonásbann. — Írta Scribe. Mu'sikáját szerzette Bouldieu. Fordította Páli Elek. — Személyek: Gáveszton, Avanelli Grófnak volt Udvar Mestre, Szilágyi Úr. Anna, a' Gyámleánya Dériné Aszsz. George, Angol Tiszt, Páli ur. Dikszon, Árendás az Avanelli Jóságbá, Szerdahelyi Úr. Jenni, a' Felesége, Klára, Margit, Avanelli házánál Nevelő, Páliné Aszsz. Mac Irton, a' békesség Birája Bartha ur. Gábor, Dikszon Szolgája Teiepi Úr. Parasztok: Météfi Úr, Szöllősi Úr, Egresi Úr. Paraszt*

Leányok: Maria. Mátéfné Assz. Sz. 'Su'sika. — A' dolog történi Scotziában, 1759-dik esztendőben. — Zártszék Bilétek találtak reggeli 9 órától fogva Nagy Csapó Útsza elején, Somosi István Úr házában, 61-dik Szám alatt. — Bémenetel arra: Zártszékre, I for. Első helyre, 40 xr. Masodik helyre, 20 xr. — Kezdődik a Játék 7 órakor. (Erdélyből, Nyárádtőről is kaptunk egy debreczeni színpot 1845-ből, melyet jövő számunkban fogunk közölni. Szerk.)

— **Utazásra** méltó nemes' tett. Munkácsi József, kassai földbirtokos ur, a helybeli színház-alap javára régebben adományozott 100 forintját, a százados ünnep alkalmából ezer forinttra egészítette ki. Sok ily nemeslelkű színpártolót adjon az ég a magyar színeszetnek!

— **A pápai színház megnyitása.** A színház, a sétater közepén van. A főbejárat tágas, szép előcsarnokba nyílik, szemben Thália szobra; jobbra, balra pénztárak. A színház belseje egyszerű, finom izlésű. A nézőtér tágas, kényelmes; öt bejárat van, 15 páholy, 10 sor földszinti zártszék, földszint, állóhelyek, erkélyszék, karzat egyszerű csillár. A színpad berendezése gazdag, czélszerű. — A gépezeteket Galló, a díszitményeket a helybeli Herz, az aranyozásokat Frei készítette. A színpadtól jobbra-balra négy öltöző van. Az egész épület kellemes, elég monumentális benyomást tesz, sikerült modern stílus épület. Került 22,000 forintba. Kívülről az épületet lobogókkal, lombfüzerekkel, város czimerével díszítették fel. A sétater bejáratánál diadalív volt lámpionokkal. Az érdeklődés rendkívül nagy volt. Kétszeres helyárak daczára, nem lehetett a jegykiránokat mind kielégíteni. A színház f. hó 7-én este 6 órakor, dízel előadással nyitást adott meg. A nézőtér szorongásig megtelt a legdíszesebb közönséggel. Az előadás, Müller Ottó társulati karnagy ünnepi nyitányával kezdődött, ezt követte a Hymnus és Jókai kiválóan szép prólogja, mely után néma képletben a Hit, Remény és Szeretet nemtőlhez, a művész lelkesülve pillant fel, a művészet személyesítőitől környezve. Minden rész nagy tetszésben részesült. Különösen Jókai prólogja, melyet hosszú taps és éljenzés követett. A szavaló Feleki, pompás koszorut kapott. Ezután következett a „Nóuralom“, melynek főszerepeiben Feleki és Felekiné arattak rendkívüli sikert, Mihályfi is sok tapsot és koszorut nyert. Felekinét esokrokkal, koszorúval elárasztották. A győri színtársulat közreműködő tagjai is megállták helyüket. A közönség igen jól mulatott s az ünnepi hangulatból csakhamar átment a legvidámabb jókedvébe, mely mindvégig tartott. A színház világitása jónak, színpadi berendezése czélszerűnek bizonyult; a nézőtér 500 személyt fogadhat be kényelmesen. Az est jövedelme 500 frton felül volt. Másnap, a dízel előadást ismételték.

— **A budapesti nemzeti színház** drámaiból bizottsága által előadásra nem ajánlott „Mind-en áron“, „A kaczer“, „Szeretett és szerelem“, „Szerelemház“, „A konfuzió“, „Vadászjegy“, „A földaladás“, „Váltóláz“, „A minék oka nincsen“, „A mosoly“, „A végzet“ és „Jegyes egy órára“ című színművek tisztelt szerzői értesítettek, hogy műveiket a nemzeti színház könyvtáránakánál bármikor átvehetik.

— **Halálozás.** Hegedűs Béláné, szül. Illoy Paulina, magyar színésznő, társulatom tagja, f. évi november hó 24-én Czecezen. Fehérmegyében, Fábian Ferencz községi jegyző úr házában, családjának szeretetteljes, önzetlen nagylelkűsége ápolása közben, delutáni 3 órakor, szívzélhüdes következtében megszűnt élni. Elvesztését minden ismerőse, főképen a gynasiumba járó most teljesen árva fia siratja. Béke hamvaira! — Nevezett jegyző úr és nagylelkű családja már több mint 2 hónapja részesítik az elhunytat gondos ápolásban, és saját költségükön temették el. Aldja meg őket nemes tettükért az örökjóságú Isten! Jakabffy Gábor.

— **Halálozás.** Győri János, a kolozsvári színház kardalnok, nov. hó 30-án, életének 38-ik, boldog házassága 7-ik évében Kolozsvárt elhunyt. Nyugodjék esendesen!

— **Kassán** Mészáros Lajos javára Scheridán került színre. Átgondolt, szép játékért több ízben megtapsoltatott. — **Loosarekné** Gizella jutalmául „Camargó“ új operette adatott szerdán; megjelenésekor hosszantartó zajos tappsal fogadták. Gerőfűre a czimszerében elragadta a közönséget, öltözékei, mint mindig, ezuttal is fényesek és izlésteljesek voltak. Tánchezát, sok ügyességgel és kecseslejtette. Teljes elismerést érdemel Loosarekné ugy éneke mint játékért; továbbá Oroszi Georgina, Andorfi, Halasi Béla, Farkas és Balogh Árpád. Az operetteben-sok szép énekrészlet van. A rablók quintettjét a 3-ik felvonásban, szintén megtapsolták, melyet, Liezenmayer nővérek, Farkas G. Győri Máttyás és Mezey Vilmos adtak elő. —

Jövő szerdán Balogh Árpád jutalmául „A szép asszony kocsisa“ népszínmű kerül színre. Jutalmazandó a közönség kedvence, s így remélhetjük, hogy zsufolt ház gyönyörködik jutalomjátékán szép dalaiban.

— **Debreczenben,** H. Dancz Nina jutalomjátéka szombaton este kitünően sikerült. A jutalmazott művésznő egyik méltó kedvence a közönségnek s a színház a tombola-estély daczára is egészen megtelt. A művésznő kiléptekor szünni nem akaró tapsviharral üdvözöletett s számos koszoru és virágoskorral tiszteltetett meg. A tetszésnyilatkozatok az előadás folyamán több ízben ismétlődtek.

— **Aradon,** Bácsné Laura jutalomjátékául Offenbach „Orpheus az alvilágban“ című operette-je zsufolt ház előtt került színre. A nagy közönség a kedvelt művésznőt zajos tappsokkal fogadta, tisztelői pedig két gyönyörű koszorúval mutatták ki rokonszenvüket. Az egyiket a földszintről nyújtották föl a színpadra, a másik egy másodemeleti páholyból repült a művésznő lábaihoz. Az előadás alatt is gyakran s hosszasan megtapsolták a jutalmazottat, ki élénken, kedvelve játszott s mint mindig, most is szépen énekelt. — „A végrendelet“, Czákó Zsigmond drámája hétfőn este kis közönség előtt adatott. Pedig az előadás sok tekintetben nagyobb közönséget érdemelt volna. Somogyi Károly, mint Taray gróf, meglepően szépen játszott s alakításai közül, melyeket színpadunkon láttunk tőle, — írja az „Arad és Videke“ — ebben igaz közvetlenséget s mély érzelmességet tanusított. Mellette Hunyady Margit Riola Ninája méltó a kiemelésre. Hétfőn jeleneteiben a szenvedély közvetlenségével hatott is. A főbb szerepeket Szathmáry, Lénárdné, Sz. Németh, Csizsér játszották sikerülten.

— **Csiky** Gergely bejelentése kilépését a kath. hitről. Csiky az ág. hitvallásra fog áttérni s a mint ez be lesz fejezve, megtartja esküvőjét Bakody Amanda kisasszonnyal, dr. Bakody egyetemi tanár leányával.

— **Szegedi hírek.** Mult vasárnap egy egészen helyi termékű népszínmű premieréje ment véghez szorongásig telt ház előtt. Az üdönség czime: „A borbély kelezése“, írta Farkas Antal szegedi tanár, zenéjét pedig Szögédi Endre a szegedi dalárda karnagya szerző hozza, azonban sem a dalok, sem a darab nem elégitették ki a közönség várakozását. Ez estén alkalma nyílt a közönségnek Balog Gusztáv színházi karmester nem mindennapi hangszerelő tehetségét megismerni. — Hangszerelése diskret, választékos, tömör és az énekhangoztatás megemlyomó. — Közelébb került színre „Phaedra“, melynek előadására igen szép számu, intelligens közönség gyűlt egybe és gyönyörködött Temesváryné Phaedrájában. Művészi játékáért sok tapsot kapott. — A „Titilla hadnagyi“ operette előadói közül csak Aradi Emiliát kívánjuk kiemelni, a ki Katicza szerepében derekasan bevált. Különösen csinosan énekelte az operette egyik legszebb számát, a „Csuklyás barát“ balladáját, a melyet nemcsak csinosan leénekel, hanem gesztusaival s arczjátékával iparkodott a szöveg értelmét is illusztrálni. Ez azt bizonyítja, hogy a kisasszony jól megtudja állni a helyét, ha a szerephez kedve van; csak az a baj, hogy ezt ritkán tapasztaljuk nála. (Szeg. Híradóból)

— **Kisbérén** (Fehérmegye) Lukács Aladár igazgatása alatt színtársulat működik, melynek előadásait az ottani közönség meglehetősen látogatásban részesíti.

— **Székesfehérvárt,** Dobocásnyai Gyula, kedvelt komikus jutalmául „Stern Izsák“ bohózat került színre telt ház előtt. A jutalmazott megjelenésekor zajos óváziókban részesült, mely az előadás folyama alatt is többször ismétlődött. Új koupleit nagy tetszésben részesültek. A jövedelemből 70 frt napiköltség mellett 112 frt jutott Dobocásnyinak.

— **Rövid hírek.** Győry Vilmos „Az öreg béres“ czímmel új 3 felvonásos népszínművet írt. A darabot még e hó folyamán előadják a budapesti népszínházban. — **Tóth Béla** színtársulata jelenleg Selmeczbányán működik, honnan e hó 14-én Nyitrára viszi az igazgató társulatát s itt szándékozik eltölteni a telet. — **Pálmai Ilka** asszony, ki már egyszer sikeresen próbálkozott meg a zeneszerzés terén, — ismét két gyönyörű magyar dalt szerzett, a melyeket a művésznő legközelebb kiadni szándékozik. — **E. Kovács** Gyulát a kolozsvári nemzeti színház igazgatósága egy havi vendégzereplésre hívta meg, még pedig decz. 10-től jan. 10-ig. Egressy Ákos, nem válik meg a nemzeti színházról, mint hírelték.

— **A bécsi Ring-színház leégett.** Csütörtökön este kevéssel 7 óra előtt kigyuladt s a tűz oly rohamosan terjedt, s a veszély oly nagy, hogy

esti 11 óráig, mint egy Bécsből érkezett sürgöny tudatja, a halottak száma a százat meghaladja. A remélt kétségbeesítő, a kár roppant nagy. E sorok írásakor a színház még mindig lángban van. Részeltes tudósítást jövő számunk hoz.

Irodalom.

— **A „Magyar Dal-Album“** III-ik kötetének 2-ik füzeté megjelent s beküldetett hozzánk a következő tartalommal: 1. A toronyban delet harangoznak. 2. Atyafi, atyafi, hej atyafi. 3. Az anyám arra kéret engemet. 4. Az én libám nem lesz mindig liba. 5. Az én rózsám nyalka leány. 6. Azért hogy én szegény vagyok. 7. Az urkerti gesztenyefa. 8. Állj be, pajtás katonáuk. 9. Állj! Ulan, a tábor öre. 10. Arok partján szól a haris. 11. Árva vagyok, nincs örömem. 12. Babám szerelméért. 13. Balatonon leng a hajó. 14. Benyújtottam a kalapom. 15. Béres vagyok, béres. 16. Bujdosik a kedves rózsám. 17. Búsán, búsán szólnak a harangok. 18. Búval derült fel reggelem. 19. Búzával él a vadgalamb. 20. Büky László vig elmével. — Ezen havi füzetekben megjelenő vállalatot annyival inkább inkább is ajánljuk minden magyar zenekedvelőnek és zongorázónak, mert ez jelenleg az egyedüli folyamatban lévő egyetemes magyar népdalgyűjtemény, mely jutányos árával fogva is megérdemli a pártolást. Előfizetési ára ugyanis egy évre vagyis 10 füzetre 1 frt 80 kr., fele évre vagyis 5 füzetre 90 kr., egyes füzet ára zongorára alkalmazott 20 dallammal csak 25 kr. Megrendelések Henricke Rezső kiadóhoz Győrbe intézendők. Egyes füzetek minden rendes hazai könyvárusnál is kaphatók.

— **„A komáromi magyar színészet története“** ezimel tartalmas és adatokban bővelkedő czikk jelentek meg a lapokban Szinyei Józseftől. Ezek most külön lenyomatban összegyűjtve is napvilágot láttak. A magyar színészet történetére a Kisfaludy-társaság csak most tűzött ki jutalmat, és Szinyei, a buzgó kutató, nem egy adalékot nyújt ahhoz Komárom multjából. A színészet ügye nálunk a nemzetiségi és művelődési mozgalmak egyik legnevezetesebb hullámvetése s vergődése; terjedése, viszonyosságai meg kisebb részletekben is érdekesek, jellemzők. Nagy kár, hogy oly városokról, mint Kolozsvár, Miskolcz, Nagy-Várad, Székesfehérvár, még mindig lappaagnak az adatok, vagy már el is veszték, s nem akad, a ki összeállítaná azokat. Komáromról, mely e század elején még jó részben német város volt, Szinyei sok érdekessé tudott összegyűjteni. A benézések könyvtárában egy 1819-ből megőrzött sugókönyv a Kélenyi társulatának egész játékrendjét feltárta. Érdekel bir Jókai atyjának: Asvai Jókai Józsefnek a „Tudományos Gyűjtemény“ 1819-iki folyamában közlé tett színi tudósítása is. A füzet az 1811–1819-ik év közti színi eseményeket sorolja elő, ismertetve a színügy körül buzgólkodókat, az egyes színigazgatókat és játszókat. A füzet folytatását érdeklél lehet várni.

Társulatok névsora.

XXVI.

A kecskeméti és czeplédi színtársulat névsora, Jakab Lajos igazgatása alatt:

Bokodi Antal, Arányi Dezső, Bágyoni Sz. Ödön, Balla Béla, Bérczy Endre, Báródi Károly, Kövessy Gyula, Haray Sándor, Komáromi Lajos, Szabó József, Juhász Sándor, Havasy Jenő, Zöldi Márton, Szepesy Ágoston, Hatvani Károly és Kolozsvári József. — Maar Julia, Czakóné Irma, Fehérvári Antalné, Cséki Ilona, Rónay Karola, Arányiné Vilma, Bokodiné Róza, Lubrinicz Julia, Bogardiné Paulina, Harainé, Fehérvári Katinka, Kohay Etel, Zöldiné-Alszeghy Ilon, Hatvaniné-Cs. Amália, Demény Viktoria és Esz Anna. — Karés segédzemélyzet: Csetri Gyula, Gulyás Mihály, Berzay Albert, Völgyi Ödön, Moori Sándor, Lang Ödön, Veszprémi Lajos, Antal Imre, Kecskeméti, Kolozsi, Géczy és Hollóssy; — Singer Gizella, Verbőczy Ilon, Völgyiné Julia, Bágyoniné Ilon, Övölgyiné, Kövessy Gyuláné, Veszpréminé, Dersényi Etel, Haviné, Mooriné, Kövesdi Ilon és Pécsy Mari. — Znojemszky Gyula karmester, Wiener I. hegedű, Wlaszák II. hegedű, Szanka viola, Vejacek flóta, Koch clarinet, Vcellak contrabass, Barth Gusztáv (második) I. hegedű. — Jakab Lajos igazgató, Makay István díszmester, Znojemszkiné pénztárnoknő, Kerekes Mihály szabó. — Összesen 73 személy.